

Ur *Zenit* nr 5 1967

Göran Therborn

Cuba och den socialistiska revolutionen

Den imperialistiska aggressionen mot världens folk tar sig allt blodigare och grymmare uttryck, från Vietnam till Grekland och Bolivia. Samtidigt går den antiimperialistiska rörelsen mot en allt djupare och bittrare splittring genom den oförsonliga konflikten mellan Sovjet och Kina. Det vietnamesiska folket får betala kostnaderna för den konflikten i allt fler människoliv i sin trots alla demonstrationer och trots all vapenhjälp ensamma kamp mot USA-imperialismen.

Samtidigt pågår i de socialistiska rörelserna världen över en smärtsam omprövning av tidigare, brustna förhoppningar och gamla scheman och ett sökande efter nya vägar. Katastrofen i Indonesien, den (på något enstaka undantag när) avstannade revolutionen i Afrika, det israeliska angreppets brutala avslöjande av den "arabiska socialismens" bräckliga verklighet, den "ortodoxa" marxismens isolering och sterilitet och den borgerliga reformismens bankrutt i Latinamerika, det teoretiska och strategiska tomrummet i den efter-stalinistiska vänstern i Västeuropa, alla leder de fram till den socialistiska förnyelsens ofrånkomliga nödvändighet.

Det är mot den bakgrunden som socialister och radikala antiimperialister över hela världen ser på Cuba, fidelismen och den Latinamerikanska solidaritetsorganisationen, OLAS. Där utstakas en väg ut ur det rådande virrvarret av splittring och giftig polemik, sekterism, opportunistisk, ideologisk förvirring och praktisk passivitet. Den vägen är först och främst en latinamerikansk väg, och däri ligger nyckeln till dess revolutionära sanning. Socialister i andra länder och världsdelar måste finna sina egna vägar, men fidelismen inrymmer också några viktiga metoder för letandet.

Tillsammans med Vietnam och Nordkorea går Cuba även i spetsen för en ny revolutionär solidaritet mellan de fattiga folken, en solidaritet utanför all stormaktspolitik och alla kättersbål. Det är till den solidariteten vår solidaritet här i de rika, privilegierade länderna är förpliktad.

Den cubanska revolutionens och den cubanska marxismens särart är inte formulerad i spikade lärosatser och heliga texter. Den är framför allt uttryckt i sin revolutionära praktik. Det är ur den, ur Fidel Castros, Che Guevaras och de andra ledarnas tal och Régis Debrays — fidelismens teoretiska kommentator och analytiker — verk, som vi kan få fram dess karaktär, i vilken vi här ska försöka ange några huvuddrag.

1. Fidelismen är *samtidigt* både *radikal* och *antisekteristisk*. Den kombinationen, tyvärr inte alltför vanlig, har föranlett en lång rad våldsamma attacker, inte bara från borgerligt och imperialistiskt håll utan också från vänsterorganisationer: från prosovjetiska kommunistpartier som det chilenska och det franska, från Posadas-fraktionen inom IV Internationalen, från prokinesiska partier i olika länder. (Sålunda ska det prokinesiska partiet i Colombia på det albanska partiets kongress ha föreslagit en anticastristisk front i Latinamerika. Tidskriften *Partisans* nr 37 s. 111.)

Radikalismen, det är framför allt revolutionen som aktualitet och revolutionen som en plikt för varje revolutionär. Antisekterismen är både programmatisk och organisatorisk. De revolutionära krafterna ska inte redan från början splittrats på olika program för det efterrevolutionära samhället utan i stället samlas kring ett antiimperialistiskt minimiprogram om nationell frigörelse och konkreta sociala krav. Ingen organisation har rätt att monopolisera revolutionen, och i guerillan "måste den uppriktige katoliken inta samma plats som den gamle marxistiske militanten" (Fidel). Ingen revolutionär ska först behöva svära på den auktoritativa uttolkningen av marxismen-leninismen eller proletariatets diktatur. Det är att märka, att det

här gäller själva den revolutionära kärnan och inte bara en frontorganisation. I vad gäller de omedelbara politiska och militära uppgifterna däremot är en ingående skolning och ett rigoröst urval givetvis nödvändigt.

Den fidelistiska sammansättningen av omedgörlig radikalism och antisekteristisk öppenhet är naturligtvis ett ideologiskt resultat av den cubanska revolutionens egen historia och en medveten antites till de ortodoxa — av olika varianter — latinamerikanska kommunisternas misslyckade politik, men inte bara det. Framför allt är den ett riktigt politiskt uttryck för Latinamerikas sociala och politiska situation. Latinamerikas länder är varken kolonier eller självständiga stater. De har en halvkolonial status och står efter mer än hundra år av formell självständighet i direkt ekonomiskt, militärt och i växande grad kulturellt beroende till USA. Dessa länder är havande med två revolutioner, en borgerligt-demokratisk som främst skulle innebära jord och medborgarskap åt de röst-, rätts- och jordlösa eller jordfattiga bönderna, utrotande av analfabetismen, lösande av de värsta hälso- och bostadsproblemen och verklig självständighet — och en socialistisk, men kan inte förlösa den första utan att också förlösa den andra. Därför, och på sin ekonomiska svaghet och integration med både det inhemska godsägarskiktet och de imperialistiska monopolerna, kan och vågar inte den latinamerikanska bourgeoisien göra en borgerlig revolution. Imperialisterna i USA har också visat, att de inte tillåter någon fredlig revolution. Latinamerikas samhällen är pulveriserade gentemot en brutal statsmakt med föga av stark och stabil social organisation — utom militära och halvmilitära (t ex godsägarnas väpnade ligor) formationer. Den militära statskuppen och ibland urban massdemagogi har följdriktigt varit den vanligaste metoden för politisk förändring. De breda massorna har inte mycket mer än sina kedjor att förlora, men i det ofullgångna latinamerikanska halvsamhället har deras politiska apati befasts i generation efter generation.

Detta betyder, att en radikal nationalism kommer i direkt konflikt med inte bara en liten klick koloniala quislingar utan med hela det rådande samhällssystemet, med hela den skendemokratiska uppsättningen av institutioner och grupperingar. Att i Latinamerika, till skillnad från det tidiga 60-talets Afrika, har den konsekventa, kompromisslösa nationalismen en inre social och socialistisk logik. Att de apatiska massorna måste sättas i rörelse genom en yttre chock. Att detta kan göras därför att de inte är integrerade i reformism, eftersom de i realiteten står utanför samhället. Att den väpnade kampen är ofrånkomlig, men möjlig att vinna.

Den cubanska revolutionen har visat att ett kommunistiskt parti inte är någon nödvändig förutsättning för en socialistisk revolution, och de latinamerikanska kommunistpartiernas snart 50-åriga historia har visat att det inte heller är en tillräcklig förutsättning. Den revolutionära guerillan kan skola sina egna kadrer, och därför behövs det inga doktrinära inträdesprov. Den nationella frigörelsen kan bara stödja sig på de socialt förtryckta klasserna, och guerillan är inte bara en militär enhet. Dess första uppgift är att överleva i ett svårt militärt underläge och svåra naturliga förhållanden. En förutsättning för det är böndernas förtroende, en fråga om politiskt och socialt arbete.

Lika lite som vietnameserna har cubanerna och de latinamerikanska fidelisterna sett något skäl till att engagera sig på den ena eller andra sidan i den rysk-kinesiska konflikten. Fidel har skarpt kritiserat både egendomliga kinesiska affärstransaktioner visavi Cuba och rysk hjälp till den reaktionära regimen i Colombia, men har bemödat sig om korrekta relationer till båda parter. I sitt stora avslutningstal på OLAS-konferensen gick Fidel också till häftigt angrepp mot vad han betecknade som en internationell ”sammansvärjning” och ”maffia”, som syftar till att skapa splittring mellan Cuba och de socialistiska länderna. I socialistisk teori och praktik innebär fidelismen ett överskridande av det ofruktbara grälet mellan Peking och Moskva.

2. Ett sätt att karakterisera fidelismen är som *revolutionär nationalism*, en term som använts av Debray. I förstone kan begreppet ge ett motstridigt intryck, dels förefaller det helt själv-

klart för plundrade och utsugna folk, dels verkar det mot bakgrunden av t.ex. resultatet av den algeriska revolutionen tämligen tvetydigt till sitt sociala innehåll och oklart i sin relation till den bonapartistiska nationalismen i Latinamerika, företrädd av exempelvis Perón och Vargas.

Det revolutionära i den fidelistiska nationalismen är inte bara en mekanisk följd av Latinamerikas ovannämnda historiska situation, det är framför allt nedlagt i dess kampform. Fidelismen skiljer sig klart från två mycket vanliga former för nationalistiskt maktövertagande. Den avvisar helt den militära statskuppen och hävdar att även radikala militära resningar (den latinamerikanska armén är långtifrån ett solitt reaktionärt block) måste underordnas och inordnas i guerillan, vars syfte är att förstöra den härskande statsapparaten och dess militära och polisiära tvångsmedel. Guerillan själv är inte bara en militär och politisk organisation. Dess politiska uppgift är att sätta massorna i rörelse före revolutionen och inte efter. Guerillan är den lilla motorn som ska starta den stora, dvs massorna både i städerna och på landsbygden. För det andra är guerillan inte underordnad några andra syften än revolutionen. Det är här principen om en enhetlig politisk och militär ledning kommer in. Guerillan har sina egna, som själva personligen i guerillan, upplevt de förtryckta böndernas elände och imperialismens och bourgeoisins brutalitet. Fidelismen är en revolutionär nationalism, därför att den arbetar sig fram nerifrån, med och genom de utsugna klasserna och mot alla existerande institutioner.

3. Även om den inte i någon högre grad är teoretiskt artikulerad, har fidelismen inneburit en enorm *förnyelse av marxismen och leninismen i Latinamerika*. Den förnyelsen har åstadkommit efter och i och med (i den ordningen) den cubanska revolutionen. Fidel och de andra cubanska revolutionärerna blev kommunister och marxister efter revolutionen genom logiken i sin egen praktik. Deras erfarenheter kom så att smälta samman med och förnya marxism-leninismen, som genom de ortodoxa kommunistpartierna blivit en förstenad dogmatik utan kontakt med den latinamerikanska verkligheten.

Det är framför allt på tre områden, som fidelismen varit betydelsefull i detta avseende. För det första knöt den samman marxismen och den socialistiska revolutionen med en radikal och offensiv nationalism. Debray pekar på den historiska vikten av det antiimperialistiska pionjärarbete kommunisterna utförde, men understryker att de efter andra världskriget blev alltmer isolerade från de nya nationalistiska strömningarna i den latinamerikanska befolkningen. Cubas exempel har brutit den isoleringen, och ställt de fidelistiska kommunisterna i främsta ledet i de radikala nationella frigörelsesträvandena.

För det andra har fidelisterna ställt problemet om ett avgörande maktövertagande och förstörande av den borgerliga statsapparaten på sin spets. Här finns den tydligaste länken till Lenin, och *Staten och revolutionen* är de cubanska marxisternas marxistiska favorittext. Sambandet är också naturligt — även om det fallit bort i kommunistpartiernas fronttaktik — eftersom förhållandet stat—samhälle i stora delar är likartat i Latinamerika och i Ryssland.

För det tredje har den cubanska marxismen — liksom Lenin och Trotskij på sin tid — skurit upp den gordiska knuten om revolutionens borgerliga och socialistiska stadier. Lösningen är analysen av den latinamerikanska bourgeoisien, den leninistiska fokuseringen av statsproblemet och den revolutionära antisekteristiska praktiken i ett nötskal. Problemet är, skriver Debray, inte revolutionens första program utan att praktiskt lösa problemet med statsmakten före den borgerligt-demokratiska revolutionen och inte efter. I Latinamerika förutsätter det borgerligt-demokratiska stadiet den borgerliga statsapparats krossande.

4. Också till sin geografiska karaktär är Fidelismen originell. Den är ingen nationell cubansk väg till socialismen, och inte heller är den ett försök att driva igenom en ny global generallinje. Fidelismen är *kontinental*. Den drar ständiga paralleller till Simon Bolívar och Latinamerikas frihetskamp mot spanjorerna. Man förnekar inte de nationella skillnaderna, som naturligtvis utvecklats kraftigt sedan Bolívars dagar, då nordamerikanska intriger

omintetgjorde en latinamerikansk federation, men Latinamerika har en obestridd historisk och kulturell och i grunden ekonomisk enhetlighet, och USA-imperialismen ställer alla länderna under samma ok och samma öde.

Cuba är en ö, geografiskt avskild från den sydamerikanska kontinenten och med många historiska och sociala särdrag. Det har varit en omstridd fråga i vilken grad den cubanska revolutionen kan tjäna som mönster för den kontinentala. Debray har också infört ett viktigt begrepp, som visar på nödvändigheten av ständig förnyelse även av framgångsrika teoretiska och praktiska modeller. ”En socialistisk revolution revolutionerar också kontrarevolutionen. Det är därför som Cuba ... dömde till misslyckande varje mekaniskt försök att upprepa erfarenheten av Sierra Maestra med ett lika snabbt handlingstempo, med samma allianser och samma taktik.” I en tidigare uppsats har han skrivit om fidelismen, att ”den kommer aldrig att vara densamma från ett land till ett annat; den kan bara segra genom originalitet.”

Men i sin bok [Revolution i revolutionen](#) hävdar han, att satsen om att den cubanska revolutionen inte kan upprepas i Sydamerika har blivit en farlig kliché och att det finns en rad viktiga praktiska militära och politisk-organisatoriska lärdomar att dra av den cubanska revolutionen. En enhetlig politisk-militär ledning, hämtad ur guerillan själv, en helt rörlig guerilla som inte strävar efter att upprätta fasta baser och som undviker fast kontakt med civilbefolkningen, som är inriktad på att med blixttackor slå till mot den härskande klassens trupper. Den senare linjen är baserad på en briljant sammanfattning av skillnaderna mellan den latinamerikanska landsbygden och den vietnamesiska eller kinesiska — den utspridda, välbevakade befolkningen, de kulturella skillnaderna mellan guerillan och bönderna (ofta indianer) mm., som gör det omöjligt för den latinamerikanska guerillan, åtminstone fram till ett mycket senare stadium, att simma som en fisk i bondehavet.

5. Fidelismens viktigaste bidrag är dock, givetvis, att den utformat en socialistisk *strategi* anpassad efter sitt geografiska och sociala användningsområde. Dess ”fundamentala väg” är den väpnade guerillakampen. Dess allmänna konturer är välkända, och vi har ovan berört flera aspekter av den. Men låt oss klagöra några ting, som lätt blir missförstådda.

Guerillakriget är ett krig som förs på landsbygden, men det är inte ett bondekrig. Valet av landsbygden är framför allt militär-taktiskt betingat. Erfarenheterna av slaget om Caracas 1963 och slaget om Alger 1956 har visat den militära omöjligheten att utveckla en urban guerilla till en avgörande militär och politisk resning.

Guerillan behöver inte invänta en revolutionär situation i Lenins mening. De grundläggande revolutionära villkoren finns i Latinamerika, och guerillan kan skapa en revolutionär situation.

Den egentliga guerillans roll är inte att själv erövra makten och göra revolution. Guerillan är den lilla motorn, som är nödvändig för att sätta i gång den stora motorn, massorna. Dess rörelse är överbestämd i Althussers bemärkelse, dvs utgör en sammansmältning av en rad olika motsättningar. Men guerillans uppgift är att styra den stora motorn och att skapa en revolutionär ”brytningsenhet” av de olika sociala och andra motsättningarna.

Den stora motorn kan ta sig olika uttryck, folkkrig, urbana resningar av sovjettyp, etc, också militärrevolter av antiimperialistiska militärer. Den väpnade kampen på Cuba varade två år (Moncadaattacken oräknad), och fidelisterna betonar ständigt revolutionens omedelbara aktualitet i de flesta latinamerikanska länder. Trots detta är den fidelistiska strategin inriktad på en mycket långvarig strid. (Guerillan i Venezuela har redan kämpat i fem år mot en numerärt och i utrustning mångdubbelt överlägsen fiende.)

Guerillastrategin är den fundamentala vägen, men det finns naturligtvis en mängd bivägar, som är viktiga och nödvändiga, som t.ex. olika former av massaktioner av studenter, arbetare och bönder. De högt urbaniserade länderna, framför allt Argentina, Brasilien och Venezuela, erbjuder ett särskilt problem för den fidelistiska strategin. Venezolanerna har här lanserat

begreppet ”kombinerad resning” eller ”kombinerat krig” för att framhäva den urbana kampens betydelse inom ramen för den grundläggande guerillastrategin.

Det har dock framförts, att i t.ex. Brasilien, som har ett stort urbant proletariat, visserligen opolitiserat men också oinfekterat av varje reformism, borde den strategiska linjen vara att *först* väcka och organisera massorna i städerna och efter en krissituation där gå ut till de välöversvakade fattiga bönderna och lantarbetarna med deras latenta gränslösa radikalism. Samma strategi, med andra ord, som Gramsci drog upp i 20-talets Italien om en allians mellan arbetarna i den industriella triangeln i norr och lantarbetarna och arrendatorerna i Syditalien och på Sicilien.

Teori och praktik: Regis Debray

Fidel, Che, Raúl Castro, Juan Almeida och de andra cubanska förgrundsgestalterna är i första hand geniala praktiska ledare, av guerillakolonner, av en socialistisk revolution och av en socialistisk stat. Den cubanska marxismen är utpräglad amerikansk: en kompromisslös etik som inte viker för personliga uppoffringar och inte fruktar döden, ett drag av latinamerikansk ”machismo”, en manlig heroism, och en oerhört praktisk inriktning på tekniska detaljer (”detaljer” som för en guerilla betyder liv eller död), som kan sägas vara av angloamerikanskt ursprung. Ches och Debrays böcker om guerillan kännetecknas i hög grad av denna kombination.

Dessa förhållanden tillsammans med den cubanska polemiken mot en schematisk och steril marxism av prosovjetisk, prokinesisk eller trotskistisk art kan på oceaniskt avstånd lätt ge upphov till en antiintellektualistisk revolutionsromantik. En sådan är främmande för den cubanska socialismen, vilket både det imponerande intellektuella arbetet på Cuba och den uppmuntran ledarna ger detta vittnar om.

Debrays verk är heller inte bara *Revolution i revolutionen*, och det måste ses i dess helhet. Han har understrukt, att ”*väpnad kamp förstådd som en konst är meningslös utom inom ramen för en politik förstådd som en vetenskap*”. Den politiska ramen för hans senaste bok är två långa och lysande analytiska uppsatser, [Castrismen - Latinamerikas långa marsch](#) och [Den revolutionära strategins problem i Latinamerika](#).

Den förra uppsatsen innehåller en ingående genomgång av de första årens praktiska erfarenheter av fidelismen i Latinamerika, en briljant analys av fidelismens karaktär (som vi i stor utsträckning har använt oss av ovan) och en rad slutsatser av de gjorda erfarenheterna, formulerade i åtta rubriker:

1. Rekryteringen, den militära utbildningen och den politiska skolningen av den första gruppen av kämpar måste vara mycket striktare än i det förflutna.
2. Väpnad kamp förstådd som en konst - i den dubbla betydelsen av teknik och uppfinning — är meningslös utom inom ramen för en politik förstådd som vetenskap.
3. Närvaron av ett avantgardeparti är emellertid inte en nödvändig förutsättning för att starta en väpnad kamp.
4. Politisk-militär organisation kan inte uppskjutas. Arbetet med att sätta upp den kan inte lämnas åt själva kampens momentum.
5. I det underutvecklade och övervägande landsbygdsbetonade Latinamerika kan en revolutionär ideologi permanent spridas bland massorna bara på basis av en guerillarörelsens ”foto” (centrum).
6. Den nödvändiga underordningen av väpnad kamp under central politisk ledning får inte orsaka en klyfta mellan den politiska och den militära rörelsen.

7. Den politiska ramen för den väpnade aktionen kan bara skapas på landsbygden. En guerillärörelse i städerna kan inte vara en permanent form.

8. Den rådande kontroversen över det revolutionära programmet — borgerligt-demokratisk eller socialistisk revolution — ställer ett falskt problem och hämmar i själva verket engagemang i en antiimperialistisk enhetsfronts konkreta kamp.

Den andra uppsatsen avser att besvara frågan: ”Hur har den cubanska revolutionen modifierat den blodiga klasskamp som ställer folkets massor mot imperialismen och de inhemska oligarkierna vid makten i Latinamerika?” Den talar för sig själv, liksom den intervju med Debray vi publicerar säger det väsentligaste om människan Debray. Han, som nu sitter fängslad av militärdiktaturen i Bolivia under ständig risk att bli mördad, har kallats ”den mest briljante marxisten i sin generation” — av Perry Anderson, en som annars själv skulle kunna göra anspråk på titeln. Hans roll har varit att systematisera och i teoretiskt språk klargöra den fidelistiska praktiken i Latinamerika. Hans båda första uppsatser var baserade på egna upplevelser och på långa samtal med revolutionärer runtom i Latinamerika. Hans bok är resultatet av ingående diskussioner med Fidel.

Vi kan jämföra honom med andra kommentatorer av revolutioner. Kanske inte med journalister som John Reed och Edgar Snow, Debrays insats ligger på ett högre plan än det journalistiska reportagets. Frantz Fanon däremot var en annan marxist som ställde sig i ett främmande folks revolutions tjänst.

Fanon och Debray har en hel del gemensamt, den revolutionära etiken, den förintande analysen av de underutvecklade ländernas hopplöst underutvecklade bourgeoisie, den väpnade kampens nödvändighet, landsbygdens betydelse mm.

Men de är ändå mycket olika, delvis, men bara delvis, p.g.a. den algeriska och den cubanska revolutionens olika art. Fanon var framför allt en populistisk profet. Jordens fördömda manar i profetiska ordalag de utsugna koloniserade folken till våldsamt kamp mot de koloniserandes förtryck och privilegier och mot deras egen koloniserade förkrympning. *L'an V de la révolution algérienne* (År V av den algeriska revolutionen) innehåller skarpsinniga analyser av det algeriska folkets förändringar under intryck av revolutionen, det kan gälla kvinnorna och deras slöjor, den algeriska familjestrukturen, rebellradions betydelse. Fanon bärs fram av en obetvinglig tro på de breda folkmassorna och deras självaktivitet. Denna visade sig efter segern och frigörelsen betydligt mer problematisk än Fanon tycktes tro. I varje fall i Fanons offentliggjorda skrifter finns inga försök att direkt och frontalt tackla de praktiska politiska och strategiska problem den algeriska revolutionen och den antiimperialistiska revolutionen stod och står inför.

Debrays storhet ligger framför allt däri, att han just tagit upp de konkreta strategiska problemen — att göra revolution som ett politiskt, tekniskt och militärt problem — att han politiskt artikulerat de latinamerikanska folkens situation och ofrånkomliga uppgifter. Debrays arbeten är ett lysande exempel på en central uppgift för marxistisk teori: ”att klargöra revolutionär praktik genom en teoretisk omformning av revolutionär erfarenhet” (ur den utmärkta introduktionen till Debrays marxism i *New Left Review* 45 [1967]¹).

OLAS — ett nytt Komintern?

Cubas internationella betydelse ligger inte bara i fidelismens ideologiska och strategiska bidrag utan också i den cubanska statens politik. Sedan Lenins Sovjet har ingen socialistisk stat så konkret och osjälviskt solidariskt *engagerat* sig i den revolutionära kampen i andra länder. Det ligger ingen billig romantik i detta. Cuba upprätthåller korrekta ekonomiska och diplomatiska förbindelser med en rad kapitalistiska stater, inklusive Francospanien. Inte heller

¹ Perry Anderson & Robin Blackburn: ”The Marxism of Régis Debray” – *Red*

är det fråga om någon intervention i andra länder — medan USA-imperialismen och dess hantlangare skickat inte mindre än 179 väpnade band med inalles 3.591 kontrarevolutionärer till Cuba (enligt Raúl Castro i ett tal den 22 juli i år) och vid flera tillfällen sänt agenter för att mörda Fidel.

På samma sätt som de gjort med problemet kring revolutionens program skär cubanerna upp knuten om relationen mellan revolution och internationella hänsyn: ”Vi kan inte underordna våra länders revolutionära plikter under våra internationella förpliktelser, ty vår första plikt som internationalister är att göra revolution. Det är bara genom förverkligandet av de nationella revolutionära uppgifterna som revolutionen kan få en internationell karaktär;” (ur den cubanska delegationens teser till OLAS-konferensen).

Den latinamerikanska solidaritetsorganisationen OLAS grundades på den trekontinentala konferensen i Havanna i januari 1966, men dess första konferens ägde rum den 31 juli – 10 augusti i år i Havanna. Till den var inbjudna alla rörelser i Latinamerika som uppfyllde de tre kraven att vara antiimperialistiska, representativa och enhetliga (dvs strävande till antiimperialistisk enhet) samt som observatörer de socialistiska länderna (utom Jugoslavien), av vilka alla kom utom Kina och Albanien.

Alla de latinamerikanska kommunistpartierna utom Venezuelas (p.g.a. dess övergivande av guerillakampen i landet) var inbjudna (Argentinas, Brasiliens, Ecuadors och Guadeloupes partier vägrade komma) liksom en lång rad särskilda fidelistiska och även vänsterkatolska organisationer. De prokinesiska och trotskistiska organisationerna var inte inviterade såsom motståndare till enheten eller föga representativa.

Konferensen beslöt om en gemensam strategisk linje (i den slutdeklaration *Zenit* återger nedan²), antog stadgar för OLAS, med inträdeskraven om antiimperialism, representativitet och enhetlighet, och satte upp en permanent kommitté som en sorts generalstab för den latinamerikanska revolutionen och för att omhändera OLAS” uppgift att konkret stödja frihetsrörelserna och samordna den antiimperialistiska kampen. I denna kommitté ska sitta delegater från Bolivia, Brasilien, Colombia, Guatemala, Peru, Trinidad-Tobago, Uruguay, Venezuela och Cuba. OLAS” direkta uppgifter är kontinentala, men den globala anti-imperialistiska solidariteten var ett genomgående tema på konferensen, som särskilt hyllade det vietnamesiska folkets och de svarta amerikanernas kamp.

OLAS är inte någon fraktion inom den internationella revolutionära rörelsen. Den har vuxit fram som ett praktiskt svar på de problem som den latinamerikanska vänstern och de latinamerikanska folken står inför. Den är inte ideologiskt dogmatisk eller disciplinärt auktoritär, men den har klart och kompromisslöst ställt revolutionen på dagordningen, den ställer enorma krav på en revolutionär etik och den har utstakat en fundamental strategisk väg. Denna hållning har frambragt en mängd häftiga angrepp från flera av de gamla försiktiga pro-sovjetiska kommunistpartierna, som länge undvikit och inte heller nu ville se i ansiktet de konkreta maktproblem om staten och den härskande klassen som Lenin så kristallklart ställde och besvarade 1917. Hur denna konflikt kommer att utveckla sig beror på kort sikt framför allt på guerillans saldo av framgångar och nederlag. På längre sikt är det uppenbart att det är fidelismen som är framtiden för Latinamerikas förtryckta folk.

Det är en historiens ironi att så många Kominternutbildade kommunister nu vänder sig mot OLAS, som just har stora likheter med Komintern. (Dvs. Lenins Komintern och inte Stalins; den senares lät revolutionen underordnas stalinistiska statsintressen.) Liksom Komintern är OLAS en internationell, praktiskt revolutionär organisation med uppgift att stödja, främja och samordna revolution. Den direkta inriktningen på att krossa den repressiva borgerliga statsapparaten understryker också OLAS” leninistiska karaktär.

² Se [Deklaration från den första OLAS-konferensen \(1967\)](#)

Det finns naturligtvis även skillnader. OLAS är kontinental och inriktad i första hand på nationell frigörelse. Dess nyckelbegrepp är revolutionen och inte proletariats diktatur, även om båda begreppen syftar på en avgörande förändring av statens klassmässiga innehåll. OLAS betonar etik och praktik, där Kominterns teser framhävde ideologi och disciplin. Den avgörande skillnaden är dock perspektivisk: i den cubanska kommunismens kulisser står ingen Stalin och bidar sin tid.

Cuba och fidelismen är i första hand ett mönster för Latinamerika. Men inte bara det. De har en del direkta lärdomar också för europeiska socialister. Framför allt gäller detta den kontinentala samordningen, koncentrationen på de konkreta strategiska problemen, överskridandet av den sterila rysk-kinesiska konflikten, vägran att förvandla marxismen till en katekes eller ett radband, den radikala antisektismen, den internationella solidaritetens första bud att arbeta på en socialistisk omvälvning i det egna landet. Det är vår uppgift att dra nytta av dessa lärdomar i vårt arbete.

Vi har också andra uppgifter, omedelbara, omöjliga att komma ifrån. Régis Debray sitter fängslad i Bolivia. Det enda som kan rädda hans liv är en ständigt vaksam internationell opinion, som får de bolivianska knektarna och deras herrar i Washington att finna det taktiskt olämpligt att låta Debray "försvinna" under mystiska omständigheter. Det finns också tusentals andra fångar i Latinamerikas fängelsehålor. Vad gör Amnesty för Debray och de andra? Guerillan är fattig och kämpar under enorma fysiska svårigheter, där varje förnödenhet är en fråga om överlevande eller inte. Nordens socialister har råd och plikt att åtminstone ekonomiskt stödja dem som slåss för friheten mot imperialismen, för vår gemensamma frihet.

Lästips

Debrays huvudarbete där han lägger fram gerillastrategin är [Revolution i revolutionen](#).

Några år senare gjorde Debray själv upp med den gerillainriktning som han förespråkade. De viktigaste av dessa texter är boken [Kritik av vapnen 1](#) (från 1974). Se även uppföljningen [Eldprovet – Kritik av vapnen 2](#).

Dessa två arbeten kommenteras och analyseras i [Régis Debray och den latinamerikanska gerillan](#) av Martin Fahlgren.

Se även (från 1969) Joe Hansens [Che Guevaras sju misstag](#), som handlar misslyckandet med gerillarörelsen i Bolivia.